

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра німецької мови

Дипломна робота магістра

з теми

**СОЦІАЛЬНІ ТА ЕТНОКУЛЬТУРНІ СТЕРЕОТИПИ В
НІМЕЦЬКОМУ АНЕКДОТІ**

Виконала: студентка II курсу групи Nim1-M18
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька))
за освітньою програмою Німецька мова і зарубіжна література
з додатковою спеціальністю 014 Середня освіта
(Мова і література (англійська))

Стасюк Ганна Василівна

Керівник:

Боднарчук Т.В., кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри німецької мови

Рецензент:

Барбанюк О.О., кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської мови

Кам'янець-Подільський – 2019 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. СТЕРЕОТИПНІСТЬ ЯК ОСОБЛИВІСТЬ МИСЛЕННЯ ТА МОВИ.....	6
1.1 Тракткування поняття «стереотип» у науковій літературі	6
1.2 Етнічні стереотипи та їх роль у міжкультурному спілкуванні	8
1.3 Особливості функціонування гендерних стереотипів	18
Висновки до першого розділу	20
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГУМОРУ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ АНЕКДОТІ	22
2.1 Характеристика анекдоту як жанру малої прози	22
2.2 Лексико-стилістичні засоби створення комічного ефекту у німецькомовному анекдоті	33
Висновки до другого розділу	44
РОЗДІЛ 3. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЕТНОКУЛЬТУРНИХ ТА ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ АНЕКДОТІ.....	46
3.1 Актуалізація етнічних стереотипів к німецькомовних анекдотах.....	46
3.2 Особливості гендерних стереотипів у німецькомовних анекдотах	59
3.3. Характерні риси анекдотів з гендерною тематикою	65
Висновки до третього розділу	79
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	85

ВСТУП

Дослідження мови в контексті діалогу культур і цивілізацій набуває вагомого значення на початку XXI ст. Мова, що містить у собі багатовікові зусилля людства, є продуктом культури, її складником та обов'язковою умовою існування. Вивчення взаємозв'язку національної мови та національної культури стає актуальним в епоху глобалізації та переходу від системоцентричної парадигми в дослідженнях мови до антропоцентричної, яка експлікується в національно-мовній картині світу, зокрема, німецькомовній, що поєднує в собі лінгвокультурологічні здобутки Німеччини, Австрії та Швейцарії.

Комічне як невід'ємна частина національної культури становить продуктивну галузь для досліджень мовної картини світу, а одним із найпродуктивніших жанрів сучасного комічного тексту стає анекдот, в якому висвітлюється національна специфіка лінгвокультурного середовища.

Як продукт когнітивної діяльності людини сучасний анекдот є найбільш популярним репрезентантом стереотипних уявлень про національну культуру, мову й характер. Етнокультурний стереотип втілює властиві повсякденній свідомості уявлення про власний і чужий народи, підсумовує культурні особливості та виражає емоційне ставлення до об'єкта, відтворюючи ціннісну картину світу етнічної спільноти.

Стереотипи – це відносно стійкий і спрощений образ соціальної групи, людини, події або явища, який дозволяє людині певною мірою реагувати на умови навколишнього світу. Проте, стереотип може перешкоджати виникненню нових думок і уявлень. У кожного народу, кожної нації є свої власні стереотипні уявлення про навколишній світ, про людей, про представників іншої культури.

Сучасні лінгвісти демонструють велику зацікавленість у вивченні феномену анекдоту крізь призму стереотипу. Оскільки цей жанр відзначається великою етнокультурною та соціальною цінністю, що зображає риси певного народу, його ментальність, культурні особливості, кругозір та побут.

Актуальність теми даного дослідження зумовлена необхідністю вивчення мовної репрезентації етнокультурних та соціальних стереотипів з точки зору мовних та екстралінгвальних засобів створення комічного ефекту у текстах німецькомовних анекдотів, що мають високу етнокультурну значущість.

Метою даного дослідження є виявити та проаналізувати мовні та лінгвокультурні засоби репрезентації стереотипу в текстах німецькомовного анекдоту.

Мета дослідження передбачає вирішення таких **завдань**:

- проаналізувати трактування основних понять дослідження: стереотип, етнічний стереотип, гендерний стереотип;
- розглянути особливості функціонування сучасного німецькомовного анекдоту як жанру малої прози;
- висвітлити основні лексико-стилістичні засоби створення комічного ефекту у німецькомовних анекдотах;
- дослідити особливості функціонування стереотипу в текстах анекдотів про представників різних етнокультур;
- виокремити характерні риси анекдотів з гендерною тематикою.

Об'єктом дослідження є сучасний німецькомовний анекдот, який як жанр малої прози висвітлює особливості функціонування етнокультурних, соціальних та гендерних стереотипів у процесі міжкультурної комунікації.

Предметом дослідження є засоби мовної репрезентації етнокультурних та гендерних стереотипів у тексті сучасного німецькомовного анекдоту.

Методи дослідження. У ході дослідження ми використовуємо такі загальнонаукові методи дослідження як аналіз та синтез, а також лінгвостилістичні та лінгвокультурологічні методи, зокрема методи лінгвостилістичного та лінгвокультурологічного аналізу тексту, типологічні та порівняльні методи.

Практичне значення магістерської роботи полягає в тому, що її результати можуть використовуватися при розробці курсів, спецкурсів,

наукових та навчальних програм із германістики, історії мови та лінгвокраїнознавства, а також при дослідженні окремих аспектів лексикології німецької мови.

Апробація роботи. Основні положення магістерського дослідження обговорювалися на таких наукових конференціях: III Всеукраїнська науково-практична конференція «Українська та іноземні мови в початкових класах: актуальні проблеми й іноваційні технології навчання» (Кам'янець-Подільський, 21-22 березня 2019 року); I Всеукраїнська наукова конференція «Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи» (Кам'янець-Подільський, 10 квітня 2019 року); наукова конференція студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за підсумками науково-дослідної роботи в 2018 році (Кам'янець-Подільський, 12 квітня 2019 року); I Міжнародна науково-практична конференція «Мова та мовлення: лінгвокультурологічний, комунікативний та дидактичний аспекти» (Кам'янець-Подільський, 20-21 листопада 2019 року)

Публікації. Результати дослідження висвітлені у статті:

1. **Стасюк Г.В.** Лексико-стилістичні засоби творення комічного у німецькомовному анекдоті. *Мова та мовлення: лінгвокультурологічний, комунікативний та дидактичний аспекти* : збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кам'янець-Подільський, 20-21 листопада 2019 р. / редкол. Т. В. Калинюк (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. С 92-95.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, де визначені актуальність, мета та завдання, об'єкт і предмет, методи та практична цінність дослідження; з трьох розділів, висновків до розділів та загальних висновків, списку використаних джерел (71 найменування). Загальний обсяг роботи – 91 сторінки, з них основного тексту – 81 сторінка.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження було виявлено та проаналізовано мовні та лінгвокультурні засоби репрезентації етнокультурного та гендерного стереотипу в текстах німецькомовного анекдоту, що дозволяє зробити наступні висновки:

Щодо першого завдання – проаналізувати трактування основних понять дослідження: стереотип, етнічний стереотип, гендерний стереотип, то виявлено, що вивчення поняття «стереотип» має інтердисциплінарних характер, що пояснює значну кількість його визначень. Сучасна лінгвістика розглядає стереотип як судження, що взанадто спрощений, узагальнений та емоційній формі присвоюють певній групі людей характерні для них риси та манери поведінки, що відіграє значну роль у міжкультурному спілкуванні. Основними завданнями функціонування стереотипів у тексті анекдоту є конкретизація та спрощення сприйняття представників іншої етнічної спільноти. Формування сукупності асоціацій, що пов'язують цільову групу з набором описових характеристик, створює підґрунтя процесу стереотипізації.

Аналіз наукових джерел засвідчив, що «етнічний стереотип» – це систематизований спосіб будь-якого народу, етнічної спільноти, зазвичай спрощений, іноді неточний або навіть спотворений, що виражає знання або уявлення про психологічні, поведінкові та побутові особливості представників будь-якої іншої нації. На зміст етнічного стереотипу впливають наступні фактори: стереотипна специфіка групи, соціально-політичні й економічні умови розвитку етнічної групи, а також тривалість та глибина історичних контактів. Протиставлення позитивних характеристик, що приписуються своєму народові й негативних якостей, яким наділяються представники інших націй, пов'язане із прагненням захистити групові цінності та продемонструвати свою індивідуальність.

Друге завдання нашого дослідження передбачало розглянути особливості функціонування сучасного німецькомовного анекдоту як жанру малої прози. Виявлено, що сучасний німецькомовний анекдот являє собою складне жанрове

утворення, оскільки є яскравим відображенням національного менталітету й найбільш злободенних проблем сучасного життя, включаючи уявлення народу про комічне, сучасні й історичні реалії, характерні ситуації спілкування тощо. У тому чи іншому вигляді він зустрічається в будь-якій німецькомовній культурі, але за своєю суттю цей мовленнєвий жанр відноситься до розмовного спілкування, для якого характерне поєднання ситуації-теми із ситуацією поточного спілкування. Науковці виділяють такі системостворюючі ознаки анекдоту як мовленнєвого жанру як розмитий хронотоп, трікстерська модель поведінки головного персонажа анекдоту, непередбачуваність сюжету й інверсія подій, специфічний набір жанрових прийомів, підпорядкованих принципам лаконізму, контрасту, законам конверсії й трансмутації (тобто згортання й розгортання), а також пародіювання як основний засіб інтертекстуальних зв'язків анекдоту.

Деякі лінгвісти схильні відносити анекдот до фольклорного тексту, оскільки його основними рисами є анонімність, вмотивованість, наративність, референтність до етнокультури. У сучасній німецькій мові анекдот функціонує як самостійний розмовний жанр, що має певні особливості: поєднання реальності та вимислу, мова йде здебільшого про неможливу або малоймовірну у дійсності ситуації, а самі події або герої виявляються не просто вигаданими, фантастичними, а навмисно іронічними, жартівливими або глузливими імітаціями різноманітних реалій громадського життя.

Щодо третього завдання нашого дослідження висвітлити основні лексико-стилістичні засоби створення комічного ефекту у німецькомовних анекдотах, виявлено, що комізм є віддзеркаленням менталітету, кругозору, особливостей мислення. Існує велика кількість засобів комічного: іронія, гра слів, каламбур. Засобами реалізації категорії комічного у етнічному німецькомовному анекдоті слугують різні фонографічні, лексико-семантичні, синтаксичні та текстово-дискурсивні прийоми. Характерними властивостями анекдоту є образність та виразність. Серед фонографічних засобів можна назвати звуконаслідування та асонанс. На лексико-семантичному рівні найбільш

частотними є омоніми, омографи, полісемія, неологізми, оксюморон та евфімізми. Синтаксична складова лінгвістичних засобів створення комічного ефекту у текстах німецькомовних анекдотів представлена синтаксичним паралелізмом, антитезою, дослівним розумінням фразеологізмів. Текстово-дискурсивний рівень реалізації етнокультурної складової в комічному тексті характеризується використанням гротеску, іронії, парадоксу та інтертекстуальних прийомів. Спостерігається також посилення комічного відтінку висловлювання за рахунок одночасного використання декількох зображувально-виражальних засобів реалізації комічного в межах одного речення або абзацу.

Дослідити особливості функціонування стереотипу в текстах німецькомовних анекдотів про представників різних етнокультур – четверте завдання нашого дослідження. Виявлено, що німецькомовний етнічний анекдот спрямований на висміювання представників іншої етнічної спільноти. Саме етнічна неоднорідність населення німецькомовних країн створює передумови для вибору анекдота як інструмента втілення стереотипізації. Розуміння механізмів породження етнокультурних стереотипів допомагає суспільству правильно реагувати на них, грамотно розпізнавати та переборювати етнокультурні конфлікти, що перешкоджають успішному розвитку міжкультурного діалогу.

У результаті аналізу текстів німецькомовних анекдотів виявлено, що стереотипи національного характеру відображаються через такі фундаментальні культурні цінності, як духовні, матеріальні та соціальні цінності. Найбільш поширеними є анекдоти, де представлені саме духовні цінності – ставлення до традицій, норм поведінки у суспільстві тощо. Далі можна виділити соціальний аспект – міжособистісні взаємини, міжетнічні відносини тощо. У матеріальному аспекті висміюються найчастіше такі ситуації як ставлення до грошей, а також різноманітні побутові ситуації.

Стереотипний образ німця як педантичної, законослухняної людини, яка дотримується порядку у всіх сферах життя, піддається сумніву і стає об'єктом

глузування. Найчастіше німці виміюють своєрідні риси представників окремих федеральних земель – швабів, баварців.

Щодо п'ятого завдання – виокремити характерні риси анекдотів з гендерною тематикою, то встановлено, що гендерні стереотипи характеризують чоловіків та жінок за допомогою певних особистісних якостей, закріплюють певні соціальні ролі у сімейній, професійній та інших сферах.

Гендерні анекдоти, засновані на гендерних стереотипах, де в комічному образі постають чоловік та жінка, а також зображені гендерні відносини, висміюються негативні сторони стосунків між чоловіком та жінкою, зради або ревності. Насамперед, зображаються гіперболізовані негативні риси, тобто чоловіки зображені в негативному світлі неохайними, лінивими невдахами, інтерес яких обмежується переглядом телевізору та споживанням алкогольних напоїв. Він не здатен тверезо мислити без власної дружини та не здатен прийняти самостійно рішення. Образ жінки, спираючись на загальні стереотипні риси про соціальні ролі, зображається в ролі господині, дружини та матері. Жінки бажають вийти заміж або, навпаки, є занадто легковажними. Вони незадоволені власною зовнішністю та віком. Виявлено, що особливе місце серед німецькомовних анекдотів з гендерною тематикою відводиться образу жінки-водія, оскільки ця тема є відносно новою для будь-якого суспільства, в тому числі і для німецькомовних країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеев В.С. Психологические и социальные функции полоролевых стереотипов. Вопросы психологии. 1987. №2. С. 152-158.
2. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики навчання іноземних мов в дослідженнях студентів : збірник статей. Вип. 13. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2017. 236 с.
3. Бассай С.Н. Актуальные вопросы теории и практики филологических исследований. *Материалы международной научно-практической конференции* [«Отображение этнических стереотипов поведения в тексте немецкоязычного анекдота»]. Запорожье, 2013. С. 146-160.
4. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підруч. К. : Академія, 2004. 344 с.
5. Белоусов А. Анти-мир русской культуры. *Язык, фольклор, литература*. М. : Ладомир, 1996. С. 165
6. Вежбицкая, А. Семантические универсалии и описание языков. М. : Языки русской культуры, 1999. 780 с.
7. Волобуєва А.С. Идеографія засобів вербалізації утилітарних концептів «чоловік» і «жінка» (на матеріалі британського анекдоту). *Новітня Філологія*. Миколаїв: Вид-во МАГУ ім. Петра Могили, 2005. № 3 (23). С. 39-47.
8. Бассай С.Н. Лінгвокультурна специфіка німецького побутового анекдоту етнічної тематики [Електронний ресурс]. Режим доступу : [http:// scaspee.com](http://scaspee.com).
9. Грінченко А.І. Мовні механізми реалізації гумору на матеріалі німецьких анекдотів. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/25552/1/Grinchenko.pdf> (Дата звернення: 10.12.2018).
10. Гришаева Л.И. Анекдот как способ фиксации социальных норм и морально-этических ценностей социума. *Эссе о социальной власти языка*. Воронеж : ВГУ, 2001. С. 169-179.

11. Грушевицкая Т.Г., Попков В.Д., Садохин А.П. Основы межкультурной коммуникации: учебник. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 342 с.
12. Гусякова І., Даниленко І., Плахотін О., Сухомлин М. Гендерні проблеми очима студентства. Харків : Рейдер, 2009. С.5-13.
13. Денисюк І.О. Літературознавчі та фольклористичні праці: У 3 томах, 4 книгах. Львів. Книга 1. 432 с.
14. Донец П.Н. К типологии стереотипов. *Социальная власть языка*. Воронеж, 2001. С. 183-187.
15. Естафьева М.А. Мужчина в зеркале современного русского анекдота. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/muzhchina-v-zerkale-sovremennyh-russkihanekdotov> (Дата звернення: 13.02.2019).
16. Заниздра О.А. Стереотип, национальный характер и идентичность в современных условиях глобализации. URL: <http://eadnuit.diit.edu.ua> (Дата звернення: 28.12.2018).
17. Етимологічний словник української мови : [у 7 т.] / Ред.-кол. О.С. Мельничук (голов. ред.) та ін. К.: Наукова думка, 1983. Т. 5: Р-Т [Уклад.: Р.В. Болдирєв та ін.]. 2006. 704 с.
18. Каліна Я.І. Концепт «жінка» та стереотипні уявлення про її соціокультурну роль у німецькому побутовому анекдоті. *Вісник запорізького національного університету*. 2009. №2. С.25-31.
19. Каркищенко Е.А. Гендерные стереотипы: дискурсивные средства формирования и репрезентации в коммуникативном поведении подростков. URL: http://www.philol.msu.ru/~ref/dissertatsiya2014/d_karkishenko.pdf (Дата звернення: 27.08.2019).
20. Кацберт Т.Л. Національні стереотипи в англо-німецьких відносинах: лінгвокультурних аспект : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук : спец. 10.02.04. «Германські мови». Київ, 2008. 17 с.

21. Кирилина А.В. Лингвистические гендерные исследования. URL: http://magazines.russ.ru/oz/2005/2/2005_2_7.html (Дата звернення: 18.04.2019).
22. Коистра Л.Е., Щипицина Л.Ю. Особенности проявления русских и немецких гендерных стереотипов в анекдотах о женщинах. *Вестник ВГУ*. 2005. №1. С. 48-53
23. Корнева Л.М. О некоторых типологических чертах украинского анекдота. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua>. (Дата звернення: 13.05.2019).
24. Кочерган М.П. Загальне мовознавство : *підруч.* 2-ге вид., випр. і доповн. К. : Академія, 2006. – 464 с. – (Альма-матер).
25. Кочнова К.А. Роль этнических стереотипов в межкультурной коммуникации URL: <http://www.mininuniver.ru> (Дата звернення: 2.03.2019).
26. Красных В.В. Этнопсихолінгвістика і лінгвокультурологія : *курс лекцій*. М. : ІТДГК «Гнозис», 2002. 324 с.
27. Курганов, Е. Похвальное слово анекдоту. СПб. : Изд-во журнала «Звезда», 2001. 288 с.
28. Липпман У. Общественное мнение : [пер. с англ. Т.В. Барчунова]. М. : Институт Фонда «Общественное мнение», 2004. – 384 с.
29. Любимова Т. Б. Комическое, его виды и жанры. М. : Знание, 1990. 194 с.
30. Любимова Н.В. Гендерные стереотипы сегодня. *Гендер : язык, культура, коммуникация. Док. II междунаrod. конф. 22-23 ноября 2001 г.* М. : Рудомино, 2002. С. 227-235.
31. Мануковский М.В. Измерение и фиксация составляющих стереотипа методом семантического дифференциала. Межкультурная коммуникация : современные тенденции и опыт : *Материалы первой Всероссийской научно- практической конференции 19 ноября 2003 г.* Нижний Тагил, 2003. Ч. 3. Межкультурная коммуникация и современные лингвистические теории. С. 151-158.

32. Маслова В.А. Когнитивная лингвистика: Учебное пособие. Мн. : ТетраСистемс, 2004. 256 с.
33. Мацько Л.І. Стилїстика української мови. К. : Вища школа, 2003. 463 с.
34. Миловская Н.Д. Семантика комического. *Языковой бытовой анекдот (на материале немецкого языка)*. Иваново : Ивановский государственный университет, 2008. 137 с.
35. Миловская Н.Д. К вопросу о разновидностях каламбура в немецком бытовом анекдота. URL: <http://www.rfp.psu.ru/archive/6.2010/milovskaya.pdf> (Дата звернення: 21.09.2019).
36. Москалёва С.И. Лингвистические способы создание комического в некооперативном речевом общении URL:<http://cheloveknauka.com/v/320641/d/#?page=1> (Дата звернення: 14.11.2018).
37. Овчиннікова І.І. Аспекти вивчення стереотипу як загальнонаукового феномену. *Studia Linguistica*. 2009. №2. С.282-288.
38. Особливості національного гумору або як в цей день підколюють один одного іноземці. URL: <https://reporter.zt.ua/2011/04/Osoblyvosti-nacionalnogo-gumoru-abo-yak-v-cey-den-pidkolyuyut-odyn-odnogo-inozemci> (Дата звернення: 30.07.2019).
39. Петренко М.С. Современный анекдот в текстовом, жанровом и дискурсивном аспектах: *Дис. ... канд. филол. наук*. Таганрог, 2004. 216 с.
40. Приходько О.О. Гендерні стереотипи як конструкт масової культури. *Вісник ХНУ ім. Каразіна*. 2005. – С. 139 – 145.
41. Птушка А.С. Взаємодія експлікації та імплікації в об'єктивації гендерних стереотипів у тексті англомовного анекдоту. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов»*. 2007. № 782. С. 57-59.
42. Птушка А.С. Структурно-композиційна класифікація текстотипів англомовного анекдоту. *Вісник Харківського національного університету*

- імені В.Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов». 2007. № 772. С. 122-125.
43. Романова Е.В. Немецкий юмор: лингвистический и культурологические аспекты URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/nemetskiy-yumor-lingvisticheskiy-ikulturologicheskiy-aspekty> (Дата звернення: 6.09.2019).
44. Рубин Г. Обмен женщинами: заметки о «политической жизни» пола. *Хрестоматия феминистских текстов*. Под ред. Е. Здравомысленной и А. Темкиной, Санкт-Петербург, 2000. 128 с.
45. Самкова О.М. Соціальні стереотипи і стереотипізація – аналіз сучасних тереотичних підходів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2013. №1. С. 65 -75.
46. Санников В.З. Русский язык в зеркале языковой игры. М. : Языки русской культуры, 1999. 541 с.
47. Слышкин Г.Г. Гендерная концептосфера современного анекдота. Гендер как интрига познания. *Гендерные исследования в лингвистике и теории коммуникации*. М. : МГЛУ, 2002. Режим доступа к журн. : <http://www.vspru.ru/~aviology/ggs/ggsart2.htm>
48. Сорокина Н.В. Методическая типология стереотипов как компонент содержания обучения иностранным языкам в ВУЗе. URL: <http://sun.tsu.ru> (Дата звернення: 13. 06.2019).
49. Соціальний стереотип у життєдіяльності людей. *Філософія і суспільство*. № 3, 2007. с. 152-160.
50. Трофимова Е.И. Терминологические вопросы в гендерных исследованиях. *Общественные науки и современность*. 2002. № 6. С. 178-187.
51. Тодорів Л.Д. Гендерні стереотипи у структурі індивідуального досвіду особистості. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету*. 2006. № 41. С. 148-152.
52. Трофимова Н.А. Мужчины в зеркале немецкого анекдота URL: <http://www.hse.ru> (Дата звернення: 24.10.2019).

53. Український фольклор: словник-довідник [авт.-уклад.: Сивачук Н.П. та інші]. Умань : ПП Жовтий, 2010. 140 с.
54. Флотская Н.Ю. Гендерные стереотипы и проблема формирования половой идентичности. Гуманитарные исследования и гуманитарное образование на Европейском Севере: *сб. Материалов междунаrod. конф.* Архангельск : Поморский гос. ун-т, 2002. С. 243-247.
55. Халеева И. И. Гендер в теории и практике обучения межъязыковой коммуникации. *Гендер: язык, культура, коммуникация: Доклады Первой Международной конференции.* М., 2001. С. 7–11.
56. Химик, В. В. Анекдот как феномен культуры : *материалы круглого стола 16 ноября 2002 г. СПб.* : Санкт-Петербургское философское общество, 2002. С. 17-31.
57. Чиркова О.А. Поэтика комического в современном народном анекдоте. *Филологические науки.* 1998. № 5-6. С. 30-37.
58. Чубарко В. Роль стереотипів у формуванні етнічної самосвідомості. *Соціальні реальності в емпіричних дослідженнях.* 2013. №2. С. 100-110.
59. Чушенко Ю.М. Прагматика німецького побутового анекдоту. *Вісник ХНУ ім. Каразіна.* 2006. №1. С.8-12.
60. Шевелева И.П. Этнический стереотип как феномен культуры URL: <http://dspace.nbuiv.ua> (Дата звернення: 17.06.2019).
61. Широка С.І. Значення словосполучення «стереотип поведінки» та його місце в категоріальному поняттєвому полі соціальної філософії. *Гуманітарний часопис.* 2007. №4. С. 99-107.
62. Шмелева Е.Я., Шмелев А.Д. Русский анекдот: *Текст и речевой жанр.* М. : Языки славянской культуры, 2002. 144 с.
63. Heringer H.J. Interkulturelle Kommunikation. Tübingen : Francke Verlag, 2004. 42 S.
64. Koller W. Stereotypes und Stereotype. Sozialpsychologische und linguistische Aspekte. Nationale oder kulturelle Identitäten? *Zur Landeskunde der deutschsprachigen Länder.* Troms : Francke Verlag, 1997. S. 71-92.

65. Kotthoff H. Das Gelächter der Geschlechter: Humor und Macht in Gesprächen von Frauen und Männern. Konstanz : Univ.-Verl. Konstanz, 1996. 288 S.
66. Kotthoff H. Spass Verstehen. Zur Pragmatik von konversationellem Humor. Tübingen : Niemeyer, 1998. Kapitel 1. URL: <http://home.phfreiburg.de/kotthoff/publikationen.htm> (Дата звернення: 04.05.2019).
67. Quasthoff U. Soziales Vorurteil und Kommunikation – Eine sprachwissenschaftliche Analyse des Stereotyps. Ein interdisziplinärer Versuch im Bereich von Linguistik, Sozialwissenschaft und Psychologie. Frankfurt am Main : Niemeyer, 1973. 167 S.
68. Murdcheva S. Mit Witzen Deutsch lernen URL: <http://books.google.com> (Дата звернення: 22.03.2019).
69. URL: <https://povaha.org.ua/zhinocha-lohika-i-sama-vynna-henderni-shtampy-v-ukrajinskyh-media/> (Дата звернення: 25.01.2019).
70. URL: https://studexpo.ru/38177/literatura/istoriyi_pitannya. (Дата звернення: 11.04.2019).
71. URL: http://www.heidecker.eu/MultiKulti/D_MultiHimmelHoelle.htm(Дата звернення: 3.10.2019).